

April-maj 1841

FAKTA

Dato:
April-maj 1841

Sidetal:
110, 111, 112, 113

Dagbogens placering:
Thorvaldsens Museums arkiv,
inspektørens skrin, nr. 1

Ophavsmand/nøgleperson:
Christine Stampe

Generelle kommentarer:
Dette dokument er en del af det
originale manuskript til Christine
Stampes erindringer om Thorvaldsen.
Afskriften af hele manuskriptet
omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr.
19.

OBS Dokumentet er også udgivet i
Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her
findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-
udgivelse i artiklen Manuskriptet til
Christine Stampes erindringer om
Thorvaldsen.

Omtalte personer:
Christian 8.
H.N. Clausen
Conrad Hinrich Donner
Constantin Hansen
Jens Arenholt Gottfred Hartmann
H.P. Holst
Albert Kuchler
Wilhelm Matthiä
Caroline von Mecklenburg-Strelitz
J.F. Schouw
Susette Schouw
Elise Stampe
Henrik Stampe
Just Mathias Thiele
Peter Wulff

RESUMÉ

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 19. del af i alt 60.

TRANSSKRIFTION

- 110 -

til Elises¹ Confirmation d. 18de April 1841 vare vi tagne til Byen, Thor bragte hende den dag 2 deilige Armbaad han havde ladet gjøre expree[s]² med hans Haar ved Laasen og hos Jensen³ havde han bestilt en nydelig Bouquet af Roser og Myrter⁴ som ret glædede hende., vi spidste hos Schouws⁵, hos hvem hun havde været i Huuset i 3 Maaneder og Thorv: var med os baade i Kirken og hos Schouws, og om Aftenen til stor stads hos den kiere Bæstemoder⁶, hvor (Struk⁷ (: den Gamle Pige som siden Stampes fødsel havde passet Huuset der) (: deraf Navnet Struks kammer paa Nysøe :) endnu krøb omkring og satte Voxlys i Stagerne og Lysekrone, til den Høitidelige Aften. Hun "døde kort efter[.] Bestemoder var meget glad og taknemlig og gjorde som sedvanlig alt for at gjøre hendes Giæster det godt.

d. 20de April 1841, var jeg i Byen endnu i Anledning af Altergangen; fra Thor fik jeg deilige kiere Erindringer, som han altid paa den Dag Min fødselsdag d. 20 længe tænkte paa forud, hvordan han best skulde glæde og overraske, mig ved, Nogle smukke kammeer⁸, og jeg infandt mig med mit Papir og Blyant for at faae en Tegning som paa den dag tilkom mig og jeg fik netop paa den dag en deilig, som forestiller Harmonien⁹: og jeg husker godt hvad smukt han sagde mig i den Anledning, som han visselig i sin Tale saa godt som i Sine Arbeider) kunde have deilige Poetiske Tanker og Udtryk skiønt altid med faae Ord, og saa ledes var hans heele Ydre Simpel, og af ingen sprel men den Ægte skiønhed Aandens som gjorde alle godt at see paa, og man Aldrig blev kied af, Saa ledes var der en Norsk Dame, som var kommet til ham for at see hans Malerier, og s: v: ["]men[,"] sagde hun[, "]]jeg glemte alt for at see paa ham selv, det var Midag han havde sovet lidt, og havde Roser paa Kinderne

- 111 -

og Øine Blaae, som en Skyefri Italiensk Himel,["] Ganske mærkelig var rigtig nok hans Øines Farve, og jeg har kuns seet Børn have dem, saa reen Mellemblaae, eller Korenblaae som de vare, ja selv det [h]vide i Øiet var blaaagtig og hvad hans Ansigtifarve Angaaer saa var det ikke, (som han selv kaldte det, den flauue Røde og [h]vide, som Theevand). men en kraftig Fersken farve, som Pf: Röse¹⁰ fra Dresden rigtig bemærkede, og som jeg saa godt erindrer fordie jeg fandt det saa Karakteristisk træffende[.] Blandt andre forberedelser til Reisen¹¹ faldt mig ind, at det var deiligt at kunde komme til at reise med det kongelige Dampskib¹², som just skulde til at gaae over efter Kronprinsessens¹³ Tøi, i Maj Maaned, da nu hans

Majestæt¹⁴ selv havde paalagt mig, at sørge godt for Thor og han altid havde vist megen Interesse for ham saa bad jeg Thiele¹⁵ at spørge Kongen derom, det love han; og jeg reiser hiem for at tilberede, der gaaer 8 og der gaaer 14 dage uden at der komm[er] Svar, saa blev jeg utaalmodig, og bestemmer mig selv til at skrive til hans Majestæt direkte¹⁶, hvorpaae jeg fik det naadige Svar, at Bemeldte Skib gik i slutningen af May til Varnemynde¹⁷, og at Conferensraad Thorv: og Baron Stampe¹⁸ med fammille vare Vælkome, til paa denne Reise at overføres herfra til Varnemynde ■ jeg blev Glad, samme Dag dette Svar kom fik jeg Brev fra Thiele, hvor han gjør mig Unskyldninger at han ikke har sagt noget til Majestæten men meget meere raadte mig at opgive den Plann, da det nok ikke var Passende for Private folk osv Majestæts forbrydelse[.] jeg som havde bemærket at Vores Konge, som ogsaa fremmede Kongelige Personer, havde Anseet Thor: som¹⁹

N 1²⁰ Blandt de forberedelser til Reisen, var ogsaa at jeg hialp Thorvaldsen at See hans Papirer igiennem, og vi Brændte²¹ en mængde Gamle Breve og Ting som, vare bedre at brænde meente han[.] samme Experiment²² havde vi, især for, da han Aaret tilforn skulde været reist med Matia²³ og Hartmann²⁴, hvor han ikke kom bort, som #

N 2²⁵ jeg tidligere haver fortalt fordie det var for ham som om han skulde gaae i sin grav og han søgte hver et Paaskud for at udsætte Afreisen, saaledes kom jeg en Morgen til ham hvor han har trukket alle Papir Skufferne frem, og ragede alt i den største Uorden, En aftale var truffet mellem os dagen tilforn at jeg skulde afhente ham til en Tuuer, [“]jeg kan umulig komme med[,”] sagde Thor: [“]jeg har ikke sovet Inatt, og staaer nu her siden Imorges tidlig

N 3²⁶ – og leder uophørlig efter den Vexel (jeg troer fra Donner²⁷), som jeg skulde bruge til min Reise og kan ikke finde den,[“] nu vilde jeg hielpe at lede, dog Thorv: meente det vilde være forgieves dog efter 10 Minuter var jeg saa heldig at finde Papiret, (jeg viste omtrent [h]vo[r] han selv pleiede at ligge de vigtigst Papirer :), Thorvaldsen klædte sig paa, og Tuuren gik uforstyret for[t], og fra hans Side maaskee endnu Muntrere, thi han var glad ved at finde det Papir som var af Vigtighed

N 4²⁸ og jeg forsømte da ikke at drille ham brav, med hans bestandig pukken paa²⁹ damerne, som gjorde alt meere invikklet, som han havde villet afvist mig med, og nu beviste jeg ham som ved fleere leiligheder, og som Thorvaldsen kuns alt for meget erkjendte i Alvor, at vi og kan være til Nytte, en 14 Dage senere lige ved samme besluttede Afreise intraf noget lignende nemlig =

N 5³⁰ Nemlig jeg finder ham atter midt i Papirerne, og han klager over at have ledt fleere Timer forgieves efter en Lascipasare³¹, som han skulde bruge til sin forestaaende Reise, dog denne troede jeg vist at have seet i

en Porteføllie og fandt den og virkelig der, skjønt Thorv: paastod, at have søgt der, og han gav mit Ret, [“]som de alle tider haver[”], dog var det gnaven [“]thi jeg har alt søgt[”]: han var i det grueligste humør som jeg dengang endnu havde seet ham [i]

N 6³² og havde gierne seet at alt var gaaet tabt som var nødvendigt til denne fordømte Reise, som gjorde ham uretfærdig mod alle Mennesker, og mistænkelig, og hvem skulde han saa yttre sig for [for]juden hans Gamle Mutter³³, som varmede, til at tage mod mangen en Storm, thi skjønt han b[ar] man[gt] en Krænkelse indesluttet hos sig, saa den som var Aarsag deri Mangen gang ikke mærkede det minste, saa Trængte han meere end noget Menneske til at udtale sig og jeg har saaledes taget mod mangt et Udbrud

N 7³⁴ = Og ofte, ved slig leilighed var han Sublim, og lignede en Tordende Gud³⁵, det klæder ham fortreffelig ☒ skjønt han desværre ogsaa ofte var urimelig i høieste grad, f e x da Clausen³⁶ havde ladet tage et af frise Stykkerne, og en anden gang, da Man havde udpakket hans Sager i Gaarden osv i Wulfs³⁷ Nærværelse. osv. Ved denne ordning af Hans Papirer fandt jeg 2 Portraitter³⁸ som han og[saa] vilde Brænde, men som jeg udbade mig.

- 112 -

noget ganske aparte³⁹, frem for andre hverdags Mennesker, som en Konge blandt sine lige, mig var det ikke faldet ind at betænke sligt og her var min uforsigt[ighed] til gavn thi vi kom uhyre bequem afsted; Min Syster Schouv⁴⁰ og et par andre Veninder kom nu ud⁴¹ for at hielpe mig [og] Thorvaldsen med hende ☒ Sysette skrev at Thor blev med hver dag meere og meere Melankolsk og i Ondt humør, og paa heele Tuuren herud var han lidt gnaven, dog neppe satte han foden paa Nysøe saa var alt Ondt borte, og han var munter og Glad, jeg husker endnu min Søster Schouv som sagde til ham: [“]Men Thorvaldsen hvordan er det, nu er De jo som et andet menneske;[”] og han svarede: [“]o ja det er forunderlig her er alt saa godt, det er som jeg først ret her var hiemme hos mine egne,[”] den elskede kiere Gamle, Gud skee lov at vi fulgte med ham til Rom, saa var han dog, meere væl en[d] om han skulde have været ene og jeg er vis paa vi have gjort ham godt, og forhindret mangen en krænkelser at forbitte ham thi i Rom havde han mange Ærgrelser, som ikke lod ham sove mangen en Natt[.] dog lidt efter lidt, lærte jeg bedre hvad der var ham godt, og forunderlig nok var det, at naar jeg mærkede at han havde haft forted, og jeg saa blodt kunde faae ham ret ind i Lotteriet⁴² saa glemte han alt, (jeg sendte fleere gange Bud til Holst⁴³, og Hansen⁴⁴ og Kychler⁴⁵, i den Anledning, og vi trak da Spillet saa langt ud vi kunde udholde det, og han blev da saa ivrig ved det, at det for det meeste lykkedes, at han den Natt sov godt, jeg siger ikke altid, thi det var noget

eiendommeligt ved Thorvaldsen, at naar det aller mindste foruroligede ham saa forhindrede det ham i at sove, for saa skabte han sig tusende ting

- 113 -

som kunde være skeet, og saa vilde den vist gjøre dette; og hiin, sige det, altsaa inbildning, og Hierne spinn, saa at han tilsist maatte tvinge sig selv til at tænke paa et eller andet Arbeide, for ikke reen at Blive rasende, og ofte, var det Aarsag til gode Infald, saaledes kom, Grazieerne frem, og jeg glemmer ikke hvor travlt Thorv: havde med en gammel afstøbni[n]g af de første Grazieer, Morgenen ovenpaa en saadan uroelig Natt, for at save arme og Been, ja selv Halsen af dem, og skabe en nye Gruppe deraf⁴⁶ osv
✘ Thorvaldsen arbejdede sist i April og heele May end[nu] en deel paa Nysøe, blandt andet [troer] jeg 2 Dørstykker, som jeg saa meget ønskede til min Dagligstue, baade han og jeg fandt det saae saa bart ud naar vi spadserede giennem de 4 Dag[lig] Værelser, at der intet var over døre[ne] paa de 2, han gjorde altsaa Amor og Psyche⁴⁷, og Psyche og Amor⁴⁸, til dagligstuen og til havestuen tog han Maal flere gange og morede sig ret over at det acurat slog til som om det var gjort til det samme det mindre Alexander Tog⁴⁹, han har flere Exemplarer deraf i Rom, og gav mig Eet, det maatte Naturligvis bie, til det kom herover med hans øvrige Ting, og da det saa kom, var den ikke pakket med, og jeg fik den ikke men haaber endnu den skal være at faae for Pænge paa een eller anden Maade osv.

¹ Dvs. Christine og Henrik Stampes ældste datter Elise Stampe, hvis konfirmation Thorvaldsen deltog i 18.4.1841.

² Dvs. uden ophold, hurtig, jf. ekspres i Ordbog over det danske Sprog.

³ Der er sandsynligvis tale om blomstermaler J.L. Jensen, da Thorvaldsen åbenbart havde bestilt en malet buket hos ham, som det fremgår. Maleriet, som nævnes i det følgende, er p.t. ikke identificeret.

⁴ Dvs. en stedsegrøn plante eller busk, jf. myrte i Ordbog over det danske Sprog.

⁵ Dvs. J.F. Schouw og Susette Schouw.

⁶ Dvs. Kirsten Frederiksdatter Kaas (1766-1842) mor til den danske baron Henrik Stampe.

⁷ Der vides p.t. ikke nærmere om denne tjenestepige ved navn Struk.

⁸ Dvs. udkåret sten med fremstilling i ophøjet arbejde, jf. kamé i Ordbog over det danske Sprog.

⁹ Antagelig Harmonien, C1160, som Thorvaldsen forærede Christine Stampes på hendes fødselsdag 20.4.1841.

¹⁰ Denne professor Röse fra Dresden er p.t. uidentificeret.

¹¹ Dvs. Thorvaldsens og familien Stampes Rom-rejse, som blev påbegyndt 25.5.1841. Se evt. mere herom i referenceartikel Rejsen til Rom, maj-september 1841.

¹² Det første kongelige dampskib var navngivet Kiel og blev anskaffet i London 1824.

¹³ Dvs. den tyske prinsesse Caroline Charlotte Mariane von Mecklenburg-Strelitz, i Danmark kaldet prinsesse Mariane, som blev gift med den danske kronprins Frederik 7. den 10.6.1841. Ægteskabet varede dog kort. Rigmor Stampe, op. cit., p. 357, n. 2 anfører, at det kongelige dampskib i anledning af det forestående bryllup skulle afhente kronprinsessens tøj i Tyskland.

¹⁴ Dvs. den danske kong Christian 8.

¹⁵ Dvs. den danske forfatter, sekretær, museumsmand og bibliotekar Just Mathias Thiele.

- ¹⁶ At baronesse Christine Stampe selv henvendte sig til kong Christian 8., fremgår af dagbogsuddrag af 7.5.1841 fra Christian 8. til Christian 8. Se evt. også emneordet Christian 8.s dagbøger og rejseoptegnelser.
- ¹⁷ Dvs. Warnemünde. Warnemünde er en bydel i Rostock ved floden Warnows udmunding i Østersøen.
- ¹⁸ Dvs. den danske Baron af Stampenborg Henrik Stampe.
- ¹⁹ Teksten fortsætter nedenfor efter de følgende afsnit, N 1-8.
- ²⁰ N 1 er skrevet i venstre margen på den anden led på side 111 i nærværende originalmanuskript.
- ²¹ Ultimo april 1841 brændte Christine Stampe og Thorvaldsen en mængde af hans papirer og breve som forberedelse til rejsen til Rom.
- ²² Antagelig august 1840 brændte Christine Stampe og Thorvaldsen en mængde af hans papirer og breve som forberedelse til den planlagte rejse til Italien september 1840.
- ²³ Dvs. den tyske billedhugger Wilhelm Matthiä.
- ²⁴ Dvs. den danske læge Jens Arenholt Gottfred Hartmann.
- ²⁵ N 2 er skrevet i venstre margen på den anden led på side 112 i nærværende originalmanuskript.
- ²⁶ N 3 er skrevet i venstre margen på den anden led på side 114 i nærværende originalmanuskript.
- ²⁷ Dvs. den dansk-tyske bankdirektør, storkøbmand, etatsråd og senere konferensråd Conrad Hinrich Donner.
- ²⁸ N 4 er skrevet i venstre margen på den anden led på side 113 i nærværende originalmanuskript.
- ²⁹ Dvs. skælde ud, bruge ukvemsord, jf. pukke i Ordbog over det danske Sprog.
- ³⁰ N 5 er skrevet i venstre margen på den anden led på side 115 i nærværende originalmanuskript.
- ³¹ Efter italiensk lasciapassare, dvs. passerseddel, pas.
- ³² N 6 er skrevet i venstre margen på den anden led på side 116 i nærværende originalmanuskript.
- ³³ Dvs. baronesse Christine Stampe.
- ³⁴ N 7 er skrevet i venstre margen på den anden led på side 117 i nærværende originalmanuskript.
- ³⁵ Se evt. emneordet Thorvaldsen som Thor.
- ³⁶ Dvs. den danske teolog og politiker H.N. Clausen.
- ³⁷ Dvs. den danske søofficer Peter Wulff.
- ³⁸ Sandsynligvis Thorvaldsens portrætter af Jørgen West, C1001, og hans kone Severine Elisabeth Arnette West, C1000. Begge portrætter omtaler Stampe tidligere i manuskriptet.
- ³⁹ Fortsættelse af omtalen af kongen fra ovenfor før indskuddene N1-N7.
- ⁴⁰ Dvs. Christine Stampes søster Susette Schouw.
- ⁴¹ Thorvaldsen ankom fra København til Nysø 19.5.1841.
- ⁴² Thorvaldsen yndede at spille lotteri, se evt. emneordet herom.
- ⁴³ Dvs. den danske forfatter H.P. Holst.
- ⁴⁴ Dvs. den danske maler Constantin Hansen.
- ⁴⁵ Dvs. den danske maler Albert Küchler.
- ⁴⁶ De første af Thorvaldsens gratier er Gratierne og Amor, A29. Thorvaldsens senere statue Gratierne med Amors pil og Amor med lyren, A32, stod færdigmodelleret 23.6.1842 og er en omarbejdning af A29.
- ⁴⁷ Dvs. Amor og den sovende Psyche, jf. A428. Christine Stampe daterer antagelig fejlagtigt relieffet til slutningen af april eller begyndelsen af maj 1841.
- ⁴⁸ Dvs. Psyche og den sovende Amor, jf. A429. Christine Stampe daterer antagelig fejlagtigt relieffet til slutningen af april eller begyndelsen af maj 1841.
- ⁴⁹ Antagelig Alexander den Store på sin vogn, jf. A508.

Som kunde man seent, og saa vilde man
hvis givde det, og sine, sig, at
inbildning, og gennem sine, saa at
til sig maatte bringe sig selv til at
saa at alle andet (Arbejde), for alle
at sine kofunder, og ofte, saa at
hel god Trufald, saaledes som, for
dram, og yng glans alle sine teater
1800: færdig med en gammel afbilde
af de gamle Gæstgæst, som quæres om
en saa dan isonlig Nat, for at færdig
arm og smaa, gæstgæst, gæstgæst af
smaa, og ~~saaledes~~ en nye Gæstgæst
af ~~de gamle Gæstgæst~~ alle de gamle
Gæstgæst, som ubetvivlet i den May med
indtal saa Nisfor, blandt andet
yng 2 Gæstgæst, som jeg saa meget
bestude til min Dagliggæst, baade
saa og yng, saatt det saa saa baat til
hvor i færd færdig gæstgæst da 4 Gæst
Norske, at saa i det nye nye Gæst
saa da 2, som gæstgæst alt saa Amos og
Gæstgæst, og Gæstgæst og Amos, til Dagliggæst
og hel færdig gæstgæst med færdig gæstgæst
og venter sig blot om at det altsat
at som som, det nye gæstgæst til det færdig
det mindst Alexander Toj, som færdig
færdig gæstgæst i Rom, og gæstgæst
det maatte Naturligvis bin til det færdig
for om at færdig gæstgæst, og det
saa som, som den ikke færdig gæstgæst, og
dix som, alle sine færdig gæstgæst
at færdig gæstgæst alle andre Maade

No
18
Ja
Det
un
ic
sm
sig
Ja
i 7
oft
og
ma
fo
og
Gæ
ka
un
sa
bl
kio
ind
ind
Nat
bit
in

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

